

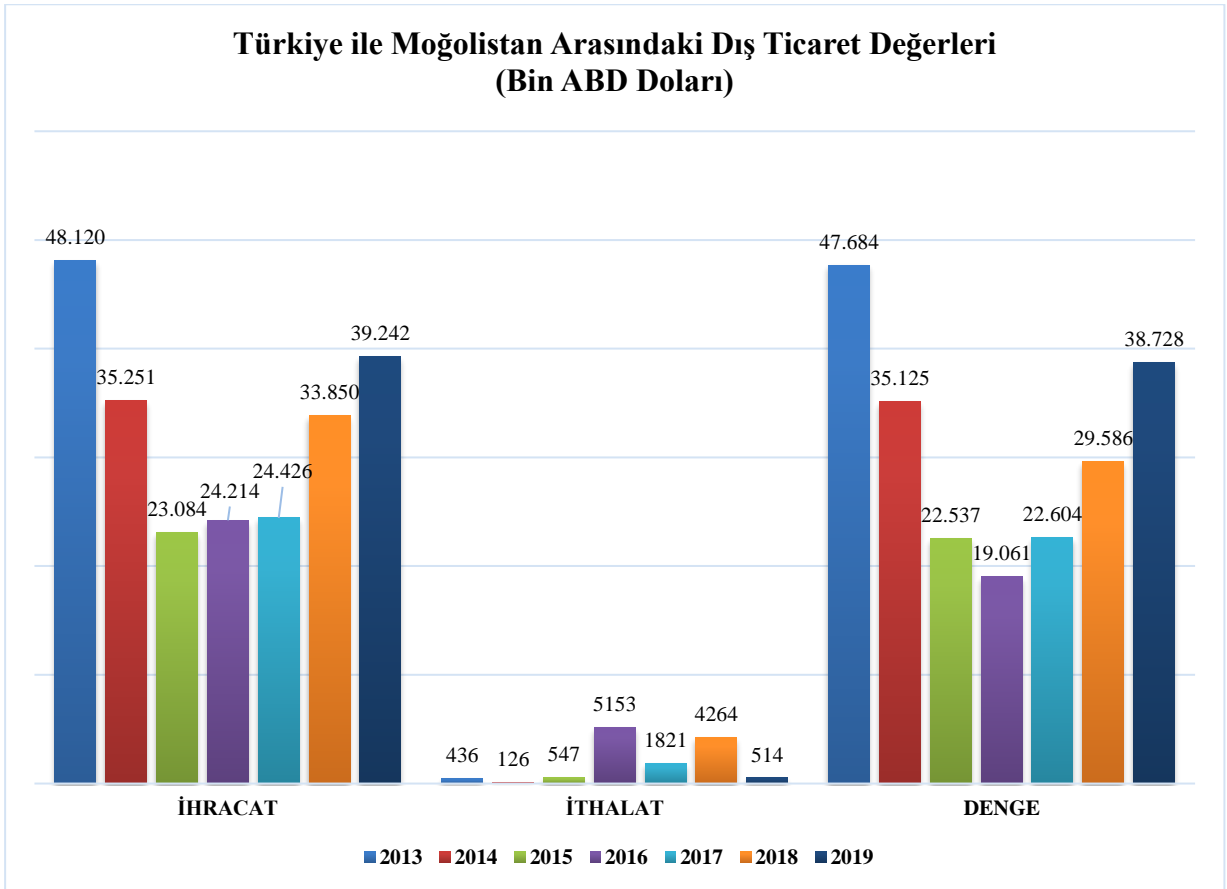
TÜRKİYE - MOĞOLİSTAN DIŞ TİCARETİ

Türkiye ile Moğolistan arasındaki dış ticaret hacmi 2019 yılında 39,8 milyon ABD Doları civarında oluşmuş olup Türkiye, 38,7 milyon ABD Doları dış ticaret fazlası vermiştir. Türkiye ile Moğolistan arasındaki dış ticarete yıllar itibariyle ülkemiz sürekli olarak dış ticaret fazlası verirken, Türkiye'nin Moğolistan'a gerçekleştirdiği en yüksek ihracatı 2013 yılında 48,1 milyon ABD Doları ile olurken, 2019 yılında bir önceki yıla göre ihracatımız, %15,9 oranında artarak 33,9 milyon ABD Dolarından 39,2 milyon ABD Doları seviyesine yükselmiştir. Moğolistan'dan gerçekleştirilen ithalat ise 2019 yılında ithalatımız 2018 yılına göre %87,9 oranında azalarak 4,3 milyon ABD Dolarından 514 bin ABD Doları seviyesine inmiştir.

Türkiye ile Moğolistan Arasındaki Dış Ticaret Değerleri (Bin ABD Doları)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019/18 Değişim
İHRACAT	48.120	35.251	23.084	24.214	24.426	33.850	39.242	15,9%
İTHALAT	436	126	547	5.153	1.821	4.264	514	-87,9%
HACİM	48.556	35.377	23.631	29.368	26.247	38.114	39.757	4,3%
DENGE	47.684	35.125	22.537	19.061	22.604	29.586	38.728	30,9%

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, TÜİK

Türkiye'nin 2019 yılındaki ihracatı 171,5 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. İhracat yapılan ülkeler sıralamasında ilk sırayı %9 pay ile Almanya alırken bu ülkeyi sırasıyla İngiltere (%6,3), İtalya (%5,4), Irak (%5,2) ve A.B.D. (%4,7) takip etmiştir. Moğolistan ise %0,02 pay ile 147. sırada (Serbest Bölgeler (SEB) hariç 135. sırada) yer almıştır.

2015-2019 Yılları Arasında Ülkelere Göre İhracatımız (Milyon ABD Doları)

	ÜLKELER	2015	2016	2017	2018	2019	2019/18 Değişim	2019 Pay
1	Almanya	13.417	13.999	15.119	16.137	15.435	-4,3%	9,0%
2	İngiltere	10.556	11.686	9.603	11.107	10.870	-2,1%	6,3%
3	İtalya	6.887	7.581	8.473	9.560	9.300	-2,7%	5,4%
4	Irak	8.550	7.637	9.055	8.346	8.999	7,8%	5,2%
5	A.B.D.	6.396	6.623	8.654	8.305	8.058	-3,0%	4,7%
6	İspanya	4.742	4.988	6.302	7.708	7.664	-0,6%	4,5%
7	Fransa	5.845	6.022	6.584	7.287	7.641	4,9%	4,5%
8	Hollanda	3.155	3.589	3.864	4.761	5.446	14,4%	3,2%
9	İsrail	2.698	2.956	3.407	3.894	4.359	11,9%	2,5%
10	Romanya	2.816	2.671	3.139	3.867	3.860	-0,2%	2,3%
11	Rusya Federasyonu	3.588	1.733	2.734	3.400	3.855	13,4%	2,2%
12	Mısır	3.125	2.733	2.361	3.054	3.319	8,7%	1,9%
13	Polonya	2.329	2.651	3.071	3.346	3.310	-1,1%	1,9%
14	Belçika	2.558	2.548	3.151	3.951	3.248	-17,8%	1,9%
15	Suudi Arabistan	3.473	3.172	2.735	2.636	3.186	20,9%	1,9%
16	Çin	2.415	2.328	2.936	2.913	2.587	-11,2%	1,5%
17	Bulgaristan	1.676	2.383	2.803	2.670	2.542	-4,8%	1,5%
18	İran	3.664	4.966	3.259	2.393	2.316	-3,2%	1,4%
19	Fas	1.338	1.469	1.658	1.990	2.307	16,0%	1,3%
20	Yunanistan	1.401	1.427	1.663	2.087	2.116	1,4%	1,2%
21	Libya	1.420	906	881	1.498	1.963	31,0%	1,1%
22	Ukrayna	1.121	1.253	1.341	1.466	1.956	33,4%	1,1%
23	Cezayir	1.826	1.736	1.713	2.032	1.866	-8,2%	1,1%
24	Slovenya	810	927	1.158	1.430	1.772	23,9%	1,0%
25	Azerbaycan	1.899	1.285	1.357	1.474	1.638	11,1%	1,0%
147	Moğolistan	23	24	24	34	39	15,9%	0,02%
	GENEL TOPLAM	143.839	142.530	156.993	167.921	171.531	2,1%	100%

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, TÜİK

Türkiye'nin 2019 yılındaki ithalatı ise 202,7 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. İthalat gerçekleştirilen ülkeler sıralamasında ilk sırayı %11,1 pay ile Rusya Federasyonu alırken bu ülkeyi sırasıyla Çin (%9,1), Almanya (%8,9), ABD (%5,5) ve İtalya (%4,2) takip etmiştir. Moğolistan ise %0,0003 pay ile 177. sırada (SEB hariç 162. sırada) yer almıştır.

2015-2019 Yılları Arasında Ülkelere Göre İthalatımız (Milyon ABD Doları)

	ÜLKELER	2015	2016	2017	2018	2019	2019/18 Değiş	2019 Pay
1	Rusya Federasyonu	20.402	15.162	19.514	21.990	22.454	2,1%	11,1%
2	Çin	24.873	25.441	23.371	20.719	18.497	-10,7%	9,1%
3	Almanya	21.352	21.475	21.302	20.407	17.976	-11,9%	8,9%
4	ABD	11.141	10.868	11.952	12.378	11.186	-9,6%	5,5%
5	İtalya	10.639	10.218	11.305	10.154	8.612	-15,2%	4,2%
6	Hindistan	5.614	5.757	6.217	7.535	6.594	-12,5%	3,3%
7	Fransa	7.598	7.365	8.071	7.413	6.354	-14,3%	3,1%
8	Güney Kore	7.057	6.384	6.609	6.343	5.649	-10,9%	2,8%
9	İngiltere	5.541	5.320	6.549	7.446	5.427	-27,1%	2,7%
10	BAE	2.009	3.701	5.547	3.781	4.337	14,7%	2,1%
11	İspanya	5.589	5.679	6.373	5.492	4.227	-23,0%	2,1%
12	Japonya	3.140	3.944	4.281	4.124	3.520	-14,7%	1,7%
13	İran	6.096	4.700	7.492	6.931	3.271	-52,8%	1,6%
14	İsviçre	2.446	2.503	6.900	2.817	3.257	15,6%	1,6%
15	Belçika	3.147	3.201	3.729	3.571	3.165	-11,4%	1,6%
16	Hollanda	2.914	3.000	3.748	3.305	3.071	-7,1%	1,5%
17	Ukrayna	3.448	2.548	2.817	2.645	2.604	-1,6%	1,3%
18	Brezilya	1.792	1.788	2.545	3.258	2.595	-20,3%	1,3%
19	Irak	297	836	1.528	1.420	2.518	77,2%	1,2%
20	Romanya	2.599	2.196	2.480	2.447	2.483	1,5%	1,2%
21	Polonya	2.978	3.244	3.446	3.102	2.479	-20,1%	1,2%
22	Bulgaristan	2.254	2.143	2.773	2.501	2.338	-6,5%	1,2%
23	Çek Cumhuriyeti	2.218	2.562	2.828	2.650	2.226	-16,0%	1,1%
24	S. Arabistan	2.117	1.835	2.110	2.318	1.922	-17,1%	0,9%
25	Malezya	1.339	1.997	3.139	2.133	1.860	-12,8%	0,9%
177	Moğolistan	0,5	5,2	1,8	4,3	0,5	-87,9%	0,0%
	GENEL TOPLAM	207.234	198.618	233.800	223.047	202.705	-9,1%	100%

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, TÜİK

2019 yılında altılı gümrük tarife istatistik pozisyonu (GTP6) bazında Moğolistan'a en çok gerçekleştirdiğimiz ihracat ürünleri, sırasıyla mücevherat (%14,3), radyatör (%11,7), elektrikli fırın/ocak (%10,3), şekerleme (%5,9) ve bisküvi (%2,8)'dir. İlk 8 ürün, Türkiye'nin 2019 yılındaki toplam ihracatının %50,5'ini oluşturmaktadır.

Diğer taraftan, ülkemizden yapılan bavul ticareti, istatistiklere yansımada da önemli bir ekonomik katkı sağlamakta, bu alan özellikle tekstil, konfeksiyon, giyim aksesuarları ürünlerinde öne çıkmaktadır.

Moğolistan'ın sanayisi ve tarım sektörü gelişmemiş olup üretim çok kısıtlıdır. Bu nedenle, ülkedeki tüketimin ekseriyeti ithalat ile karşılanmaktadır. Moğolistan'ın başlıca ithalat kalemleri; petrol yağları ve yakıtlar, otomotiv, elektrik, iş makineleri, hava taşıtları, inşaat malzemeleri, tekstil ürünleri, makine ve ekipmanları, gıda ürünleri, kimyasallar, tütün ürünleridir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, ülkemiz Moğolistan'a yüzlerce farklı ürünün ihracatını gerçekleştirmektedir.

Başlıca İhraç Ürünlerimiz: Mücevherat, elektro termik cihazlar, radyatör, beyaz eşya, elektrikli su ısıtıcıları, ortam ısıtıcıları, saç ve el kurutucuları, ütü, motorlu hava püskürtücüler, bisküvi, şekerleme, çikolata, tekstil ve konfeksiyon, temizlik ürünleri, gıda ürünleri, soba, inşaat malzemeleri, un değirmenleri, makine ve ekipmanları, mobilya, ayakkabı, temizlik ve tüketim ürünleri.

Türkiye'nin Moğolistan'a İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin ABD Doları)

GTP6	Ürün Tanımı	2016	2017	2018	2019	2019/18 Değişim	2019 Pay
7113.19	Diğer kıymetli metal-kaplamalarından mücevherci eşyası	2.082	3.578	5.400	5.626	4,2%	14,3%
7322.19	Demir/çelikten radyatör, aksam ve parçaları	2.497	2.636	3.829	4.597	20,0%	11,7%
8516.60	Diğer elektrikli fırınlar, ocaklar, ızgaralar vb.	3.302	2.596	4.452	4.048	-9,1%	10,3%
1704.90	Kakao içermeyen diğer şeker mamulleri	1.482	1.728	1.691	2.326	37,5%	5,9%
1905.31	Tatlı bisküviler	520	636	686	1.108	61,5%	2,8%
3004.90	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan diğer ilaçlar	403	378	554	775	39,9%	2,0%
1905.90	Diğer ekmekçi mamulleri	367	349	421	691	64,2%	1,8%
1806.31	Diğer gıda müstahzarları; ağırlığı =< 2 kg, kakao/çikolata içeren (doldurulmuş)	471	462	535	658	22,8%	1,7%
8438.10	Ekmek, pasta, bisküvi, makarna vb. İmali için makine-cihazlar	23	14	3	651	24373,7%	1,7%
1806.90	Diğer çikolata, kakao içeren gıda müstahzarları	678	666	601	640	6,5%	1,6%
8544.49	Diğer elektrik iletkenleri (gerilimi=<80 v. İçin)	1	72	7	608	8926,8%	1,5%
4818.10	Tuvalet kağıdı	425	532	607	525	-13,5%	1,3%
2106.90	Diğer gıda müstahzarları	288	616	513	438	-14,5%	1,1%
8450.11	Tam otomatik çamaşır yıkama makineleri-kapasitesi=<10 kg	794	220	754	408	-45,8%	1,0%
9401.40	Yatak haline getirilebilen oturma mobilyası (kamp ve bahçe için hariç)	24	20	80	354	344,1%	0,9%
9619.00	Hijyenik havlular ve tamponlar, bebek bezleri ve benzeri hijyenik eşya	309	74	67	348	423,3%	0,9%
9403.50	Yatak odalarında kullanılan türden ahşap mobilyalar	25	115	164	325	98,0%	0,8%
9403.60	Diğer ahşap mobilyalar	8	60	330	321	-2,5%	0,8%
3405.10	Ayakkabı, deri ve köselelerde kullanılan boya, cila vb.müstahzarlar	213	254	240	314	31,2%	0,8%
9401.61	Ahşap iskeletli oturmaya mahsus içleri doldurulmuş, kaplanmış diğer mobilyalar	6	27	133	314	136,4%	0,8%
8456.30	Elektro-erozyon yöntemiyle çalışan işleme makineleri	0	34	0	310		0,8%
8418.10	Birden fazla dış kapılı kombine soğutucu-dondurucular	437	47	317	304	-4,1%	0,8%
1905.32	Waffle ve gofretler	123	134	135	247	82,6%	0,6%
8431.41	Kovalı, kepeçli, kürekli, kısıkaçlı vb. Makinelerin aksam parçaları	27	0	10	241	2310,0%	0,6%
8438.20	Şekerleme, kakao/çikolata imali için makine ve cihazlar	0	0	0	230		0,6%
Liste Toplam		14.506	15.245	21.526	26.407	22,7%	67,3%
Diğer Ürünler		9.709	9.181	12.324	12.836	4,2%	32,7%
Genel Toplam		24.214	24.426	33.850	39.242	15,9%	100,0%

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, TÜİK

2019 yılında GTP6 bazında Moğolistan'dan en çok ithalatı yapılan ilk 5 ürün, keçi derileri (%57,3), akümülatör (%11,1), sığır derileri (%7,5), kaşmirden giysiler (%5,4) ve koyun derileri (%4,3)'dir. Diğer ürünler ağırlıklı olarak örme giyim eşyasından oluşmaktadır. Türkiye'nin 2019 yılındaki toplam ithalatın yarısından fazlası (%69,1), deri (keçi, sığır ve koyun derisi) ürünlerinden oluşmakta olup ilk 5 ürün, Moğolistan'dan yapılan toplam ithalatın %85,5'ini oluşturmaktadır.

Moğolistan'ın ekonomisi ağırlıklı olarak madencilığe dayanmaktadır. Çıkarılan madenlerin başında kömür, bakır, altın, petrol, demir cevheri, çinko, molibdenyum ve gümüş gelmektedir. 2019 yılında Moğolistan'ın başlıca ihracat kalemlerinin ilk sıralarında da taş kömürü (%40,3), bakır cevherleri (%23,6), demir cevherleri (%7,6), altın (%5,5), ham petrol (%4,8), gelmekte olup maden ürünlerinin ihracattaki payı %80'in üzerindedir. Madenlerin dışında diğer ihracat kalemleri ise hayvansal ürünler ve tekstil/konfeksiyon (kaşmir, yün) ürünleridir.

Genel olarak değerlendirme yapıldığında, Moğolistan'dan ürün çeşidi açısından az sayıda farklı ürünün ithalatı gerçekleştirilmektedir.

Başlıca İthal Ürünlerimiz: Keçi derisi, sığır derisi, koyun derisi, kaşmirden giyim eşyası, gümüş, diğer örme tekstil ürünleri (kazak, süveter, hırka, yelek vb.), şallar, eşarplar, fularlar, kaşkollar, peçeler, kabanlar ve paltolar.

Türkiye'nin Moğolistan'dan İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin ABD Doları)

GTP6	Ürün tanımı	2016	2017	2018	2019	2019/18 Değişim	2019 Pay
4106.21	Keçi ve oğlakların dabalıanmış yaş derileri	101	646	2.772	295	-89,4%	57,3%
8507.10	Kurşun asitli akümülatörler-pistonlu motorlar için	0	0	0	57		11,0%
4104.11	Sığır (buffalo dahil) ve at cinsi hayvanların dabalıanmış, yaş, sırcalı, parçalanmamış, yarma post d	0	0	0	39		7,5%
6110.12	Kazaklar, süveterler, hırkalar, yelekler vb. Eşya; kaşmir keçisinin kıllarından (örme veya kroşe)	24	73	66	28	-57,9%	5,4%
4105.10	Koyun ve kuzuların yaş derileri	0	0	116	22	-81,0%	4,3%
6102.10	Kadın/kız çocuk için manto, kaban, kolsuz ceket, pelerin, anorak, vb. Eşya; yün/ince hayvan kılların	20	80	5	18	268,9%	3,5%
6109.90	Tişört, fanila, atlet, vb. Giyim eşyası; dokumaya elverişli diğer maddelerden (örme veya kroşe)	0	6	66	13	-80,3%	2,5%
6117.10	Şal, eşarp, atkı, kaşkol, peçe, duvak vb; dokunabilir diğer maddelerden (örme veya kroşe)	6	4	24	10	-56,2%	2,0%
6104.59	Kadın/kız çocuk için pantolon etek; dokumaya elverişli diğer maddelerden (örme veya kroşe)	1	0	3	6	118,8%	1,2%
6104.49	Kadın/kız çocuk için elbise; dokunabilir diğer maddelerden (örme veya kroşe)	1	3	3	5	81,9%	1,0%
6104.69	Kadın/kız çocuk için diğer giyim eşyası; dokumaya elverişli diğer maddelerden (örme veya kroşe)	0	1	1	5	261,7%	0,9%
0810.90	Diğer meyveler (taze)	0	0	0	3		0,6%
8803.30	Uçak ve helikopterlerin diğer aksam ve parçaları	0	0	0	3		0,6%
9506.91	Kültür; fizik, jimnastik/atletizm eşya ve malzemesi	0	0	0	2		0,4%
8409.99	Dizel motorlar için aksam; parçalar	0	1	0	2		0,3%
6110.11	Kazaklar, süveterler, hırkalar, yelekler vb. Eşya; yünden (örme veya kroşe)	0	0	3	1	-65,5%	0,2%
6301.90	Diğer battaniyeler ve diğer seyahat battaniyeleri	0	0	5	1	-76,5%	0,2%
6214.10	Şal; ipek/ipek döküntüsünden	0	0	0	1		0,2%
3923.30	Plastikten damacana, şişe, matara vb eşya	0	0	0	1		0,1%
2937.29	Diğer polipeptid, porotein ve glikoprotein hormonları bunların türevi vb. Yapıdakiler	0	0	0	1		0,1%
6505.00	Şapkalar, diğer başlıklar ve saç fileleri	1	1	2	1	-64,5%	0,1%
7009.92	Çerçevesiz cam aynalar	0	0	0	1		0,1%
3822.00	Laboratuvarlarda, teşhiste kullanılan karma reaktifler	0	1	0	0	39,3%	0,1%
9615.19	Diğer maddelerden saç, süs tarakları, saç tokaları vb. Eşya	0	0	0	0		0,1%
8503.00	Elektrik motor, jeneratör, elektrojen grupları aksam, parçaları	0	0	0	0		0,1%
Liste Toplam		154	816	3.064	514	-83,2%	99,9%
Diğer Ürünler		4.999	1.005	1.200	1	-100%	0,1%
Genel Toplam		5.153	1.821	4.264	514	-87,9%	100%

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu, TÜİK